

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 7, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.24

*А. Б. Аль-Хураші,
бакалавр з менеджменту та адміністрування*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕХНОПОЛІСІВ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ФОРМИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

*A. B. Al-Khurashi,
Bachelor of Management and Administration, Kyiv*

ORGANIZATION OF TECHNO AS EFFECTIVE INNOVATIVE FORMS OF CITY MANAGEMENT

У статті вказано на передумови переходу економіки від традиційного техногенного до інноваційного типу розвитку. Визначено сутність та види інноваційних центрів. З'ясовано сутність, завдання, функції, види та структуру технополісів, умови їх створення і фінансування. Наведено класифікацію технополісів за регіональною ознакою. Описано особливості моделей (американської, японської та змішаної) розвитку технополісів. Вказано їх відмінності та спільні риси. Кожна з цих моделей ставить за мету поєднання науки та виробництва, проте американська модель, яка широко використовується у США та багатьох країнах західної Європи більше спрямована на комерціалізацію результатів наукових досліджень, ніж технополіси Японії, а тому в цих країнах інноваційні центри найчастіше спеціалізуються на прикладних дослідницьких роботах. У США технополіси і технопарки найчастіше реалізуються у формі дослідницьких університетів і науково-дослідних парків, тоді як у Японії застосовується особлива форма організації освіти, науки і виробництва із збереженням національних традицій та культури. Японські технополіси мають конкретну визначену спеціалізацію, яка базується на спеціалізації виробництва регіону. В них передбачається будівництво абсолютно нових міст-«технополісів», які концентрують наукові дослідження передових і піонерних галузей та наукомісткого промислового виробництва. Наголошено на необхідності інтенсивного теоретичного і практичного розвитку наукових досліджень щодо формування та ефективного функціонування технополісів в Україні.

The article stated the condition that triggered the transition of economy from the traditional to the innovative type of man-made development. There was determined the nature and types of innovation centres. There was essence, objectives, functions, types and structure techno polis conditions of their creation and funding. Regional features techno of the planet is given. Characteristic features of the three models (U.S., Japanese and mixed) of techno is discussed. Their differences and similarities were shown. Each of these models aims at a combination of science and production. However, the American model, which is widely used in the USA and Western Europe, more than aimed at the commercialization of research results than techno Japan. Therefore, in these countries, innovation centers often specialize in applied research projects. In the U.S., techno and industrial parks are often realized in the form of research universities and research parks. Japan has used a special form of education, science and industry with the preservation of national traditions and culture. Japanese techno are specifically defined specialization, based on specialization of production in the region. They envisaged the construction of entirely new cities "Technopolis", which concentrate research leading and pioneer industries and knowledge-based industrial production. There was necessity of intensive theoretical and practical development of research on the formation and effective functioning of techno in Ukraine.

Ключові слова: технополіс, інновації, міста, наука, наукові центри, інноваційні центри, інноваційні процеси, технопарки, бізнес-інкубатори.

Keywords: techno polis, innovation, cities, science, research centres, innovation centres, innovative processes, technology parks, business incubators.

Постановка проблеми.

У сучасних умовах економічного розвитку інноваційна діяльність є однією з найважливіших складових успіху функціонування суб'єктів економіки будь-якого ієрархічного рівня. Інноваційний процес веде до прискорення розвитку суспільства, він охоплює багато учасників і має свою інфраструктуру. Його здійснюють як на державному і міждержавному рівнях, в регіональних і галузевих сферах, так і на рівні місцевих (муніципальних) формувань. При цьому всі учасники інноваційного процесу мають свої цілі і формують організаційні структури для їх досягнення. Інноваційна активність великих і дрібних організацій різниться, що зумовлено різною стратегією їх діяльності. Звідси і множинність організаційних форм інноваційної діяльності, однією з яких є технополіс.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий внесок у становлення та розвиток методологічних аспектів дослідження інноваційної діяльності зробило багато зарубіжних і вітчизняних вчених, в тому числі В.А. Дергачев, М.І. Дідківський, Н.В. Краснокутська, Т.В. Майорова, Л.І. Михайлова, Є.М. Сич, С.Г. Турчина, Й. Шуметер, І. Л. Федулова та інші. Проте застосування інноваційних форм організації в територіальному аспекті дослідженню недостатньо, ще менш вивченими, особливо для умов України, залишаються практичні аспекти створення та ефективності функціонування таких форм.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є вивчення особливостей організації технополісів як інноваційної форми управління містом.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інноваційна активність і глобалізація економіки докорінно змінили принципи організації компаній і корпорацій. Тенденція до децентралізації, яка інтенсивно стала поширюватися з 90-х років ХХ століття, спочатку затонула малі підрозділи, трудові колективи та громадські організації. У цей період основну роль відігравали скоординовані зусилля працівників виробничої і невиробничої сфер, головним завданням яких стало максимальне вдосконалення економічних процесів - від виховання креативної особистості, зайнятої науковим пошуком, до формування високотехнологічних виробництв і створення віртуальних компаній. Вперше такі організаційні форми інноваційної діяльності виникли у рамках самоврядних виробничих асоціацій. Саме тут з'явилася можливість до

максимального використання креативного (творчого) потенціалу і прискорення технологічного й соціального прогресу.

Федулова І. Л. наголошує, що своєрідність нових організаційних форм визначається необхідністю поєднання активної конкуренції з відносинами партнерства та індивідуальної творчості [1]. Запровадження таких форм у стратегію управління міськими утвореннями є нагальною потребою сьогодення.

Одними зі згаданих вище форм є інноваційні центри. Вони ефективно поєднують співробітництво промислових фірм з вищими навчальними закладами. Це технологічно активні комплекси зі сформованою інтегрованою структурою нововведень, яка включає університети і науково-виробничі фірми. Інноваційний бізнес у цій моделі підтримує стійкі взаємозв'язки всередині великої інноваційної інфраструктури, має розвинені мережі неформального обміну інформацією та формування каналів збуту нововведень.

У зарубіжній практиці поняття "інноваційний центр" використовують як узагальнюючу назву інноваційних структур, які на сьогодні вже мають потужні приклади ефективного функціонування. До цієї категорії відносять [2, с. 100]:

- регіональні науково-технологічні центри (РНТЦ);
- центри передових технологій;
- технологічні парки (науковий, промисловий, технологічний, інноваційний, бізнес-парк і т. п.);
- технополіси тощо.

Термін «технополіс» походить від грецького слова «Τεχνόπολις», яке складається з двох частин: «техно» – майстерність, уміння, «поліс» – місто, держава.

Ідея створення технополісів як компактних науково-промислових міст, де розробляються інноваційні технології і розвиваються наукомісткі галузі виробництва, зародилася на початку 50-х років у США.

У загальному трактуванні під технополісом розуміють сукупність технопарків, інкубаторів і комплексів різноманітних структур, які забезпечують життя міста.

Головне завдання "технополісів" – це комерціалізація результатів наукових досліджень, тому вони найчастіше спеціалізуються на прикладних дослідницьких роботах.

Майорова Т.В. визначає технополіс як науково-промисловий комплекс, створений для виробництва нової прогресивної продукції або розроблення нових наукоємних технологій на базі тісних відносин з університетами і науково-технічними центрами [3, с. 76]. У ньому поєднуються наука, техніка і підприємництво, здійснюється тісне співробітництво між академічною наукою, підприємцями, місцевими і центральними органами влади.

На думку Дергачова В.А., технополіс – це найперспективніша форма інтелектуалізації господарства, організації регіональних науково-виробничих комплексів. Як правило, це – нові міста, де співіснують промислові, науково-дослідні й рекреаційні зони. Технополіси виступають плацдармами для нових технологій [4, с. 304].

Функцією технополісу є максимальне використання унікального науково-виробничого та трудового потенціалу великого міста, його зручного економіко-географічного положення через формування життєво важливої для інноваційної діяльності інфраструктури.

Основою технополісу є його науково-дослідний комплекс, який спрямований на здійснення радикальних проривів у науково-технічному та технологічному середовищі на основі фундаментальних наукових досліджень міжгалузевого характеру, що визначатимуть перспективи подальшого розвитку розміщених у ньому виробництв.

Технополіси істотно різняться за масштабами, структурою та обсягом послуг, які надаються, за рівнем наукомісткості, складом учасників. До складу технополісів можуть входити:

- науково-дослідні організації та установи;
- промислові підприємства;
- культурно-побутові об'єкти;
- комунальні та інформаційні мережі;
- проектно-конструкторські центри та дослідні виробництва;
- фінансово-кредитні установи;
- торговельні, посередницькі, консультаційні та інші структури.

Краснокутська Н.В. наголошує на тому, що технополіси включають не лише бізнес-інкубатори, наукові й індустріальні парки, дослідницькі центри, капітали і нові технології, а й нові житлові квартали, дороги, засоби зв'язку і комунікації [5].

Технополіс характеризується гнучкістю до формування нових структур, перерозподілу ресурсів, утворення нових суб'єктів наукової, науково-технічної та промислової діяльності [6]. В них на основі спільної інфраструктури та інформаційної мережі, а також певної спеціалізації самоорганізуються науково-дослідні, промислові й інші організації. При цьому роль органів управління обмежується створенням базової інфраструктури, вирішенням різних організаційних питань, стимулюванням науково-дослідної діяльності та створенням сприятливого економічного, в першу чергу інноваційного та інвестиційного клімату.

Найважливішими умовами для створення технополісів є:

- місця концентрації співтовариств учених та університетів, а відповідно висококваліфікованих фахівців;
- сусідство з найбільшими промисловими компаніями;
- перетин найбільших авто- і повітряних шляхів;
- територія зі сприятливими природними та кліматичними умовами;
- населені пункти з високим культурним рівнем населення.

Інтенсивне зростання технополісів пов'язано з рядом причин.

Першою з яких є усвідомлення світовим співтовариством неминучості швидкого вичерпання традиційних ресурсів промисловості при збереженні тих же темпів та типу господарювання. Це спонукало до пошуків шляхів модернізації базових галузей з метою забезпечення їх конкурентоспроможності. Досягти цього можна лише на основі докорінної зміни типу ведення господарства, через широке впровадження принципово нових ресурсів та виробничих засобів: гнучких автоматизованих технологічних ліній, промислових роботів, комп'ютерної та телекомунікаційної техніки.

Другою причиною стала потреба у розвитку пріоритетних технологій і, відповідно, нових промислових галузей на базі цих технологій, які б були спрямовані на екологізацію виробництва та визначали б економічне обличчя індустріально розвинених країн у найближчі десятиліття [7].

Вирішення цих двох проблем передбачало різке підвищення ролі та значення наукомісткого виробництва, що в свою чергу вимагало пошуку нових форм взаємодії науки і виробництва. Такою найбільш перспективною формою злиття наукової та виробничої діяльності й виявилися технополіси.

Розвитку технополісів сприяли також потреби, які виникли в ряді індустріально розвинених країн, щодо реконструкції великих компаній і створення на їх основі малих і середніх інноваційних фірм, у тому числі з венчурним капіталом.

Популярність ідеї технополісів пояснюється також тим, що їх організація сприяє більш раціональному розміщенню продуктивних сил, децентралізації промисловості, вирівнюванню економічного рівня периферійних районів і центру. Крім того, зі створенням технополісів стає можливим вирішення актуальної задачі вдосконалення системи освіти, наближення її до потреб розвитку сучасного наукомісткого сектора промисловості.

Функції інноваційних центрів охоплюють різні стадії інноваційного процесу, і в першу чергу стимулювання переходу від експериментального виробництва до комерційного освоєння нової продукції, що досить часто є складним завданням для компаній, які тільки-но виходять на ринок. Зустрічаються випадки, коли інноваційні центри надають допомогу підприємцям-дослідникам щодо продажу ліцензій на новостворений ними продукт «старожилам» ринку.

Контроль за діяльністю інноваційних центрів в багатьох випадках знаходиться у повноваженнях місцевої влади. Проте, великі інноваційні центри внесено у єдину Європейську мережу, база якої знаходиться у Брюсселі. Вона об'єднує близько сорока інноваційних центрів. Пов'язуючи інноваційні центри різних країн, Європейська мережа полегшує фірмам міждержавну торгівлю технологіями [8].

Нині ареал поширення технополісів досить масштабний – вони склалися в Західній Європі, Північній Америці та Північно-Східній Азії.

За ознаками функціональної організації до них близькі:

- технологічні парки (США, Франція, Великобританія, Ірландія, Фінляндія, Швеція, Іспанія);
- наукові парки (США, Фінляндія, Данія, Нідерланди, Великобританія, Бельгія, Японія, Тайвань);
- дослідницькі промислові парки (США, Великобританія);
- парки-клуби і ділові комплекси (Франція);
- бізнес-парки (Великобританія);
- інноваційні центри (Великобританія, ФРН, Франція) [9].

Кожен з інноваційних центрів обирає свою модель поведінки. Виділяють три моделі організації інноваційного бізнесу – американську (США, Великобританія), японську (Японія) і змішану (Франція, Німеччина).

I) Американська модель. Для цієї моделі характерні три типи “наукових парків”:

- “наукові парки” у вузькому значенні слова;

- “дослідницькі парки”, в якому нові рішення розробляються тільки до стадії технічного прототипу;

- “інкубатори” (у США) та інноваційні центри (у Великобританії й Західній Європі), у межах яких університети “дають притулок” новостворюваним компаніям за відносно помірну орендну плату на землю, приміщення, а також надають право доступу до лабораторій і послуг.

Технополіси у США функціонують майже в кожному штаті. Всього в цій країні їх нараховується близько 30.

Найбільший і найстаріший з “наукових парків” США – «Силіконова (Кремнієва) долина». Він розташований на землях Стенфордського університету, які здаються у найм “високотехнологічним” компаніям терміном на 51 рік. Цей науковий парк тісно взаємодіє з університетом – через викладацьку та наукову роботу інженерів-дослідників. У 1981 році в цьому парку було задіяно 80 компаній і 26 тисяч працівників. Серед компаній були представлені три головні установи геологічної служби США, гіганти електроніки (IBM, Hewlett Packard, “Apple”, “Google”), аерокосмічні компанії (в т.ч. “Lockheed Corporation”), крупні хімічні й біотехнологічні фірми.

Прикладом “дослідницького парку”, у якому на землях університету перебувають не підприємства міста чи лабораторії промислових компаній, а дослідницькі інститути некомерційного характеру, тісно пов’язані з промисловістю, є Центр Іллінойського Технологічного Інституту (ІТІ). Він являє собою приватний дослідницький центр США з бюджетом близько 68 млн. доларів у рік [10, с. 335].

“Ідеальним” типом дослідницького парку є найстаріший “науковий парк” Шотландії - Херіот-Уоттський - це єдиний “науковий парк” у Європі, в якому дозволено лише проведення науково-дослідних робіт і заборонено масове виробництво.

З початку 80-х років країнами світу прокотилася хвиля створення інноваційних технопарків, орієнтованих на потреби малих “високотехнологічних” фірм, за своєю організацією подібних до американських “інкубаторів”. Їх завданням було поєднання ідей і винаходів, капіталу й підприємців, залучення суспільних та приватних фондів задля підтримки новостворюваних компаній на “стартовому періоді”.

II) Японська модель. Ця модель “наукових парків”, на відміну від американської, передбачає будівництво абсолютно нових міст-“технополісів”, які концентрують наукові дослідження передових і піонерних галузей та наукоміського промислового виробництва.

В Японії поняття технополіс поширилося з початку 1980-х рр., коли уряд країни, в особі Міністерства зовнішньої торгівлі і промисловості, здійснив реалізацію національної стратегічної програми, що мала на меті посилення регіональної економіки через планомірний розвиток нових науково-технічних центрів та тісну співпрацю між університетом (наукою) і місцевою владою (регулюючою ланкою). Передбачалося, що створення спеціальних унікальних рекреаційних умов для розвитку науки поряд з бізнесом призведе до тісної співпраці науки та великих приватних компаній. Оскільки термін «технополіс» символізує синтез двох важливих ідей: «технологія», тобто модернізація традиційних галузей японської промисловості на основі новітніх технологій, і «поліс», тобто місто-держава, де існує рівновага між приватною формою виробництва, визнаними суспільством ідеями і суспільним характером управління. Проект “Технополіс” (тобто створення технополісів) в країні було прийнято до реалізації у 1982 році.

Японія обрала для себе особливу форму інтеграції освіти, науки і виробництва в силу специфічних особливостей регіону. Японці не бажали відмовлятися від традицій, а вирішили, що їх збереження можливо у випадку розвитку тих технологій, які будуть корисні для традиційних галузей господарства. Збереження традицій шляхом розвитку наукоміських технологій – це основна ідея японського уряду при створенні технополісів. Саме вона обумовила створення технополісів, принципово відмінних від американської концепції інтеграції освіти, науки та виробництва [11]. Однією з таких особливостей є спеціалізація технополісу. Сфера науки була поділена на сектори за спеціалізацією і розосереджена по префектурах. Кожен технополіс ніс відповідальність за розробку стратегії для свого регіону, що спиралася на галузі його господарського комплексу. Ця регіональна стратегія включала в себе: концентрацію державних і приватних дослідницьких інститутів у зонах технополісів, підтримку гібридних технологій, підвищення наукового рівня лабораторій місцевих університетів, створення технологічних центрів, формування спільних проектів та організацію фінансування наукових досліджень [12].

Задля створення “технополісів” було вибрано 19 зон рівномірно розташованих по чотирьох найбільших островах країни. Усі “технополіси” повинні були відповідати наступним критеріям:

- бути розташованими на віддалі не далі 30 хвилин проїзду від своїх “міст-батьків” (з населенням щонайменше 200 тисяч мешканців) у межах 1 дня переїзду від Токіо, Нагоя чи Осаки;

- займати площу меншу чи рівну 500 квадратним милям;

- мати збалансований набір сучасних науково-промислових комплексів, університетів і дослідних інституцій у поєднанні із не дуже зручними для проживання районами, оснащеними гарною інфраструктурою;

- бути розташованими у живописних районах і гармонувати з місцевими традиціями та природними умовами.

Так, “місто-мозок” Японії Цукуба розташоване за 35 миль на схід від Токіо, в ньому мешкає 11,5 тис. населення, яке задіяне у 50 державних дослідницьких організаціях і двох університетах. В цьому місті зосереджено 30 з 98 провідних державних дослідницьких лабораторій Японії, що робить його одним з найбільших наукових центрів світу. На відміну від “технополісів”, Цукуба – це місто фундаментальних досліджень, і роль приватного сектору у ньому невелика.

Хоча взагалі, у Японії частка приватних інвестицій у інновації сягає 80%, інші 20% фінансує уряд держави. Переважно фінансуються дослідження, що здійснюються в інтересах громадськості. Основна частка бюджетного фінансування припадає на університети і державні наукові організації. Державною переважно фінансуються фундаментальні дослідження. Найбільшого розвитку отримали непрямі форми державного фінансування інноваційного підприємства. Фірми, що займаються НДДКР, якщо й отримують пряму фінансову підтримку, то тільки частково. В основному для таких компаній передбачаються податкові пільги. Також держава стимулює мале інноваційне підприємництво через контракти та державні замовлення на розробку нових технічних рішень і виробів [13].

Будівництво “технополісів” фінансується на регіональному рівні з місцевих податків та внесків корпорацій. “Ядром” низки “технополісів” (Хіросіми, Убе, Кагосіми) є будівництво “наукових містечок” типу Цукуби. Хоча іноді задовольняються і розширенням вже існуючих наукових закладів та інженерних факультетів місцевих університетів. Більшість “технополісів” створюють центри “прикордонної технології” - інкубатори спільних досліджень і венчурного бізнесу [10].

III) Змішана модель. Прикладом моделі “наукових парків”, яка має спільні риси як з японською, так і з американською моделями, можуть бути наукові парки Франції, зокрема, найбільший із них “Софія Антиполіс” (розташований на Рив’єрі), що отримав свою назву на честь Софії Глікман-Тумаркайн, дружини французького сенатора П’єра Лаффітта, засновника цього парку. Цей технопарк знаходиться на північному заході від Антіб і на південному заході від Ніцци. Більша частина парку розташована в комуні Вальбонн. Створений він у 1970—1984 роках, нині займає площу понад 2000 га. Він використовується переважно компаніями в галузі обчислювальної техніки, електроніки, фармакології та біотехнологій. Тут також розташовані кілька вищих навчальних закладів і європейська штаб-квартира консорціуму World Wide Web Consortium (W3C), який розробляє й впроваджує технологічні стандарти для всесвітньої павутини Інтернет. Максимальна зайнятість у даному парку сягала близько 6 тисяч осіб [14, с. 40].

Висновки і перспективи подальших досліджень:

Практика реалізації технополісних концепцій у різних країнах cдє показує, що основними принципами їх організації є формування на базі великих наукових установ, зазвичай університетів; орієнтація діяльності на новітні наукоємні технології; спеціалізація на певних видах сучасних виробництв; органічне злиття наукових, виробничих та освітніх процесів; активне включення та підвищення ролі малих і середніх наукоміських фірм; створення сприятливих для життя фахівців житлових, культурно-побутових та екологічних умов.

Необхідною умовою ефективного функціонування технополісів є надання великої самостійності місцевим органам влади та активна підтримка такого бізнесу з боку держави. Важливо й те, що технополіси можуть виникати як на базі новоутворених міст, так і на базі старих, реконструйованих. Створення технополісів справляє формуючий вплив на розвиток тих регіонів, де вони розташовані. Такий процес веде до підвищення інноваційної активності; формування інноваційної інфраструктури; прискорення комерціалізації новацій; структурної перебудови виробництва; створення нових робочих місць; удосконалення механізмів інноваційної діяльності; підвищення наукоємності розвитку промисловості, професіоналізму кадрів, інноваційності та екологізації економіки.

Формування ефективних механізмів створення та функціонування технополісів в Україні є вкрай нагальною проблемою і повинно входити в число пріоритетних напрямів економічної політики держави. При цьому необхідно створювати такі механізми функціонування та регулювання, які б перетворили ці інноваційні утворення з номінальних, затеоретизованих, чи що ще гірше, корумпованих, в ефективно працюючі на розвиток української держави та нації.

Література.

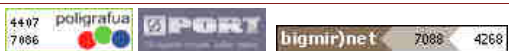
1. Федулова, І. Л. Інноваційна економіка : підруч. / І. Л. Федулова. - К. : Либідь, 2006. – 480с.

2. Захарченко, В. И. Государственное регулирование инновационной деятельности как фактор эффективности структурных преобразований в экономике / В. И. Захарченко, Н. Н. Корсикова // Экономика: проблемы теории та практики : зб. наук. праць. - Вип. 137. - 2002. - Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. - 100-108 с.
3. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. / Т. В. Майорова. - 3-є вид., перероб. та доп. - К. : ЦНЛ, 2004. - 76 с.
4. Дєргачєв В. А. Геоэкономика (Современная геополитика) : учеб. для вузов / В. А. Дєргачєв. - К. : ВИРА-Р, 2002. - С. 304-306.
5. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. - К. : КНЕУ, 2003. - 403 с.
6. Михайлова Л. І. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Л. І. Михайлова, С. Г. Турчина. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 248 с.
7. Відомєнко, О.І. Управління екологічними інноваціями / О. І. Відомєнко // Наукові праці НУХТ. - 42. - 2012. - С.145-150. - [Режим доступу] - [www.URI:http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4959/1/2.pdf](http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4959/1/2.pdf)
8. Дідківський, М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. - К. : Знання, 2006. - 462 с.
9. Большой экономический словарь / [под. ред. А. Н. Азрилияна]. - 5-е изд. - М. : Ин-т новой экономики, 2002. - 1280 с.
10. Зінь, Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підруч. / Е. А. Зінь, Н. С. Дука /ред. Е. А. Зінь. - К. : Кондор, 2009.- 432 с.
11. Васина, А. Л. Финансовая диагностика и оценка проектов. / А. Л. Васина. - СПб. : Питер, 2004. - 447 с.
12. Белєнкий, П. Е. Управление техническим и организационным развитием предприятия. / П. Е. Белєнкий, Ю. Л. Гиттик, Т. В. Ландина. - К. : Техніка, 2000. - 115 с.
13. Мустафін, М. Фінансування інноваційної діяльності у розвинутих країнах / М. Мустафін // Україна фінансова. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку - [Режим доступу] [www.URI:http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm](http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm)
14. Сич, Є. М. Інноваційно-інвестиційні системи як головний інструмент розширеного відтворення економіки / Є. М. Сич, В. П. Ільчук // Зб. наук. праць КІЗТ: Сер. «Економіка і управління» - 2001; т. 5. - Вип. 1. - С. 39-43.

References.

1. Fedulova, I. L. (2006), *Innovatsijna ekonomika* [Innovative Economy], high school textbook, Lybid', Kyiv, Ukraine.
2. Zaharchenko, V. I. and Korsikova, N. N. (2002), "State regulation of innovation as a factor in the effectiveness of structural reforms in the economy", *Ekonomika: problemi teorii ta praktiki, zb. nauk. prac'*, v. 137, Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk, Ukraine.
3. Majorova, T. V. (2004), *Investytsijna diial'nist'* [Investing], tutorial, - 3rd ed., pererob., Tsentr Navchal'noi Literatury, Kyiv, Ukraine.
4. Dergachev, V. A. (2002), *Geoekonomika (Sovremennaja geopolitika)* [Geo-economics (Modern geopolitics)], high school textbook, VIRA-R, Kyiv, Ukraine.
5. Krasnokuts'ka, N. V. (2003), *Innovatsijnyj menedzhment* [Innovation Management], tutorial, Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
6. Mykhajlova, L. I. and Turchina S. H. (2007), *Innovatsijnyj menedzhment* [Innovation Management], tutorial, Tsentr Navchal'noi Literatury, Kyiv, Ukraine.
7. Vidomenko, O.I. (2012), "Management of environmental Innovation", *Scientific works of NUFT*, v.42, pp. 145-150, National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine, available at: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/4959> (Accessed 10 June 2014).
8. Didkiv's'kyj, M. I. (2006), *Zovnishn'oekonomichna diial'nist' pidpryemstva* [Foreign trade enterprises], tutorial, Znannia, Kyiv, Ukraine.
9. Azrilijan, A. N. (2002), *Bol'shoj jekonomicheskij slovar'* [Big Dictionary of Economics], 5nd ed., Institut novoj jekonomiki, Moscow, The Russian Federation.
10. Zin', E. A. and Duka, N. S. (2009), *Osnovy zovnishn'oekonomichnoi diial'nosti* [Basics of Foreign Economic Activity], high school textbook, Kondor, Kyiv, Ukraine.
11. Vasina, A. L. (2004), *Finansovaja diagnostika i ocenka proektov* [Financial Diagnosis and evaluation of projects], Piter, Sankt-Peterburg, The Russian Federation.
12. Belen'kij, P. E., Gittik, Ju. L. and Landina, T. V. (2000), *Upravlenie tehničeskim i organizacionnym razvitiem predpriatija* [Manage technical and organizational development of the enterprise], Tehnika, Kyiv, Ukraine.
13. Mustafin, M. (2014) "Financing innovation in developed countries", *Ukraina finansova. Informatsijno-analitychnyj portal Ukrains'koho ahentstva finansovoho rozvytku*, available at: [www.URI:http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm](http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm) (Accessed 18 June 2014).
14. Sych, Ye. M. and Il'chuk V. P. (2001), "Innovation and investment as the main tool of expanded reproduction of Economics", *Ekonomika i upravlinnia, Zbirnyk naukovykh prats' Kyivs'koho instytutu zaliznychnoho transport*, t. 5, v. 1, Kyiv Institute of Railway Transport, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"